

Szakpolitikai Tanulmány

Rezilienciát célzó továbbképzési
lehetőségek vállalkozónők számára a
COVID-19 pandémiát követő időszakban

Call: KA220-ADU - Cooperation
partnerships in adult education

Project number:
2022-1-HU01-KA220-ADU-000089295

Vezetői összefoglaló

Jelen tanulmány elkészítése a RE-FEM (Vállalkozó nők támogatása a reziliensé válásban a pandémia után, GA szám: 2022-1-HU01-KA220-ADU-000089295, Erasmus+ program) projekt keretében valósult meg.

Az EU-ban a nők még mindig a vállalkozó mindössze egyharmadát teszik ki, a COVID-19-járvány pedig tovább fokozta a már meglévő kihívásokat, úgymint a pénzügyi sebezhetőség, a hálózatokhoz való korlátozott hozzáférés, a munka és a családi kötelezettségek közötti egyensúly megteremtésének nehézsége. Ahhoz, hogy a vállalkozónők további marginalizálódását elkerüljük, célzott szakpolitikákra és a célcsoport igényeihez igazodó gyakorlati intézkedésekre van szükség.

A projektben 8 partner vett részt, 7 különböző országból:

- Bulgária: Regional Agency for Entrepreneurship and Innovations – Varna (RAPIV)
- Finnország: Brand-Sofi (egyéni vállalkozó)
- Magyarország: Hétfa Kutatóintézet (HETFA – vezető partner) és SEED Alapítvány (SEED)
- Románia: Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Universitatea (SAPIENTIA)
- Szerbia: Institute Mihajlo Pupin (IMP)
- Szlovákia: Slovak Business Agency (SBA)

A 'Szakpolitikai elemzés' a RE-FEM projekt összegző eredménye. Az elemzéshez felhasználtuk azokat az adatokat amelyeket a projekt során elvégzett kutatás révén és egyéb, a célcsoportokat is bevonó tevékenységek során gyűjtöttünk: 600 kérdőíves válasz, félig-strukturált interjúk vállalkozó nőkkel és szakértőkkel, értékelő kérdőívek eredményei a pilot képzésekről, illetve a World Café események során begyűjtött szakpolitikai ajánlások. Az elemzés célja, hogy áttekintse és a összehasonlítsa a vállalkozó nők helyzetét a vizsgált partnerországokban, azonosítsa a jól bevált gyakorlatokat, és adatgyűjtésen alapuló szakpolitikai ajánlásokat fogalmazzon meg. Az adatgyűjtést mind a nyolc partner azonos módszertan alapján végezte el.

Az érdekelt felek bevonása

Az elemzés rámutat arra, hogy a vállalkozónők Európa-szerte reziliensek, találékonyak, és képesek vállalkozásaik megújítására, amennyiben rendelkezésre áll a megfelelő támogatás. Ha a szakpolitikák, programok és források valóban az ő igényeihez igazodnak, a döntéshozók, az oktatási intézmények és az érintett szervezetek olyan támogató

környezetet hozhatnak létre, amelyben a nők által vezetett vállalkozások nemcsak túlélhetik a válságokat, hanem fejlődni is tudnak, akkor teljes mértékben hozzájárulhatnak az inkluzív és fenntartható gazdasági növekedéshez.

Fő megállapítások

A kutatási eredmények (a 7 partnerországra vonatkozóan) azt mutatják, hogy a vállalkozónők jól képzettek, megfelelően motiváltak, és gyakran a függetlenség, a reziliencia és a pénzügyi biztonság elérése ösztönzi őket. Ugyanakkor továbbra is főként olyan szolgáltatási ágazatokban tevékenykednek, ahol a növekedési lehetőségek korlátozottak, és rendszerszintű akadályokba ütköznek a finanszírozáshoz való hozzáférés, a vállalkozásaik bővítése és a vezetői pozíciókba való előrelépés terén.

A digitalizáció egyszerre jelent kihívást és lehetőséget: bár sok vállalkozó nő lemaradásban van a korszerű eszközök alkalmazásában, a projektben bemutatott jó gyakorlatok igazolják, hogy a személyre szabott képzések és a mentorálás hatékonyan képes áthidalni ezt a szakadékot. A regionális különbségek – különösen a városi és vidéki területek között – tovább bonyolítják a helyzetet, ami hangsúlyozza a kontextusra érzékeny megoldások fontosságát.

A meglévő szakpolitikák és programok feltárása azt mutatja, hogy a nemzeti és uniós intézmények egyre inkább felismerik a vállalkozó nők támogatásának fontosságát. Jelenleg is működnek olyan kezdeményezések, mint például pénzügyi támogatási programok, mentorhálózatok és készségfejlesztő programok, amelyek válsághelyzetekben is bizonyították hatékonyságukat a reziliencia építésében. Ugyanakkor továbbra is vannak hiányosságok – elsősorban a finanszírozáshoz való tartós hozzáférés biztosításában, a nemek közötti egyenlőség szempontjait figyelembe vevő szakpolitikák kialakításában, valamint a hátrányos helyzetű csoportok – például a vidéki nők – támogatásának kiterjesztésében.

Az elemzés egy sor, tényeken alapuló szakpolitikai ajánlást fogalmaz meg. Nemzeti szinten ezek a finanszírozáshoz való hozzáférés javítását, a digitális és zöld átállás elősegítését, a megfizethető gyermekgondozás és családbarát intézkedések biztosítását, valamint az oktatási és mentorálási lehetőségek erősítését sürgetik. Uniós szinten az elemzés a támogatási intézkedések szorosabb összehangolását, a transznacionális hálózatépítést, valamint a nemek közötti egyenlőség erőteljesebb beépítését ajánlja a finanszírozási programokba.

A partnerországok helyzete (összehasonlító áttekintés)

Az elemzés összehasonlítja a vállalkozó nők helyzetét mind a hét partner országban. Kiemeli a nemzeti tendenciákat, motivációkat és akadályokat, az elérhető oktatást a

vállalkozó nők számára, a digitalizációhoz való alkalmazkodást, az erőforrásokhoz való hozzáférést és az olyan kihívásokat, mint a munka és a magánélet egyensúlya vagy a strukturális akadályok.

1. TÁBLÁZAT: A HELYZET A PARTNERORSZÁGOKBAN (ÖSSZEHASONLÍTÓ ÁTTEKINTÉS)

Ország	Részvétel (%)	Motiváló tényezők	Akadályok	Technikai alkalmazás (digitális)
Bulgária	41% női vezető, 31% vezérigazgató	Függetlenség, reziliencia	A vezetők alulreprezentáltsága, ágazati koncentráció	Közepes
Finnország	Körülbelül 33% vállalkozó (20-21% munkaadó)	Munka és magánélet egyensúlya, autonómia	Családi szabadság költségei, bizalomhiány, kudarcból való félelem	Magas (erőteljes digitális átállás, 31–33%)
Magyarország	A vállalkozások 44%-a nők által vezetett	Függetlenség, megélhetés biztonsága	Bizalomhiány, alacsony technológiai színvonalú ágazatok	Közepes
Románia	Többségében mikrovállalkozások (35% vállalkozó nő, több mint 90% mikrovállalkozás)	Biztonság, függetlenség, reziliencia	Alacsony üzleti szándék (6,5%), digitális szakadékok és családi felelősségek	Alacsony–közepes (a vidéki területek lemaradnak)
Szerbia	31,2% KKV	Függetlenség, innováció és magasabb jövedelem	Pénzügyi korlátok, növekedés	Közepes (növekvő tendencia)
Szlovákia	24,5% a vállalkozó nő(csökkenő tendencia)	Szükségszerűség, későbbi életkori vállalkozások	Szerkezeti akadályok, családi felelősségek	Közepes
Spanyolország	650 000+ vállalkozó nő	Lehetőségek által vezérelt, személyes fejlődés	Korlátozott kockázati tőke hozzáférés, alulreprezentáltak a technológiai szektorokban	Magas a városi területeken, alacsonyabb a vidéki Andalúziában

(Forrás: A szerző értelmezése a projekt partnerek adatai alapján)

Közös pontok a projekt partner országaiban

- A nők elsősorban a szolgáltatási szektorokban koncentrálódnak (kereskedelem, oktatás, egészségügy és személyes szolgáltatások).
- Fő motiváló tényezők a függetlenség, a reziliencia és a pénzügyi biztonság.

- A vállalkozónők magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek, mint a férfiak, de továbbra is alulreprezentáltak a csúcstechnológiai ágazatokban és vezetői szerepekben.
- A munka és a magánélet egyensúlya egyszerre motiváló tényező és kihívás, gyakran családi támogatást igényel a vállalkozás működtetése.
- A digitalizáció egyre nagyobb lehetőséget kínál, ugyanakkor sok nő lemaradt a korlátozott erőforrások miatt.
- A finanszírozáshoz és befektetésekhez való hozzáférés továbbra is minden országban közös, rendszerszintű akadályt jelent.

Különbségek a projekt partnerek országai között

- A vállalkozói érettség országonként eltér: Finnországban és Spanyolországban fejlettebb, míg Szlovákiában és Romániában kevésbé fejlett.
- A szakpolitikai támogatás és a vezetésben való képviselés eltérő: Romániában a felsővezetésben magas a nők aránya, míg Szlovákiában csökkenő tendencia figyelhető meg.
- Motivációs tényezők változóak: Spanyolország egészét tekintve elsősorban lehetőségek által vezérelt, míg Szlovákiában és Andalúziában inkább szükség vezéreltek.
- Jelentős regionális eltérések tapasztalhatók: Románia és Spanyolország vidéki térségei lemaradásban vannak a digitalizáció és a vállalkozói hajlandóság terén.
- Finnországban és Magyarországon erőteljesen megjelenik az önbizalom- és a készségek hiánya.
- A generációs szempontok is befolyásolják a digitális technológiák elfogadását: Szlovákiában az idősebb nők aktívabban fogadják el a digitális technológiákat, mint az azonos korú férfiak.

Ágazati és országos áttekintés: kulcsfontosságú szakpolitikai dokumentumok, aktív programok és a vállalkozónők igényei

A partnerországokban a vállalkozó nők nagyfokú rezilienciát mutattak a COVID-19 válság idején és azt követően. A projektben megrendezett pilot képzések és a felvett interjúk megerősítették, hogy a folyamatos tanulás, a digitális eszközök használata és a szakmai hálózatok kiépítése kulcsfontosságú a reziliencia szempontjából. A World Café beszélgetésekből az is kiderült, hogy a nők a rendszerszintű támogatásokat – például a gyermekgondozást, a családbarát politikát és a finanszírozáshoz való könnyebb hozzáférést – a fenntartható növekedés alapfeltételének tekintik.

A szakpolitikai keretek, az ökoszisztémák fejlettsége és a stratégiai irányok eltérőek, ugyanakkor több közös kihívás is azonosítható. Ilyen a finanszírozáshoz való korlátozott hozzáférés, a támogatási programok alacsony ismertsége, valamint a munka és a magánélet egyensúly javításának szükségessége. A civil szervezetek meghatározó szereplőként jelennek meg a vállalkozói támogató ökoszisztémában, különösen ott, ahol a formális intézményi struktúrák gyengébbek. Valamennyi partnerországban előrelépés tapasztalható az interaktív, gyakorlatorientált képzésekben, és kiemelt jelentőséget kap az érzelmi reziliencia fontossága, különösen a COVID-19 tapasztalatainak tükrében.

A partnerországokban különböző politikák és programok támogatják a női vállalkozókat a pénzügyi programoktól és a digitális készségeket fejlesztő kezdeményezésektől kezdve a mentorhálózatokon át a vidéki integrációt erősítő programokig. Bulgária és Magyarország erőteljes programalapú támogatással rendelkezik, míg Finnország és Spanyolország fejlettebb vállalkozói ökoszisztémát tudhat magáénak. Románia és Szerbia előrelépést mutat a pénzügyi és szakpolitikai keretek megerősítésében, míg Szlovákia a bizalomépítés és a személyre szabott támogatások fontosságát hangsúlyozza.

A vállalkozó nőket érintő szakpolitikai és stratégiai dokumentumok többsége még a RE-FEM projekt indulása előtt született. A partnerországok már a projekt indulásakor is rendelkeztek elfogadott, tényeken alapuló szakpolitikai és stratégiai dokumentumokkal, beleértve stratégiákat, cselekvési terveket és más dokumentumokat a vállalkozónők támogatására. Összesen 23 szakpolitikai dokumentum született a projekt előtt, és további 11 készült el a projekt ideje alatt, ami az elemzésbe így bekerülhetett.

A hét projekt partner országában összesen 73 vállalkozónőket támogató programot és kezdeményezést térképeztünk fel, amelyeket a következőképpen kategorizáltunk:

- Helyi szintű támogatási programok és kezdeményezések – 6 program/kezdeményezés
- Intézményi, nemzeti szintű programok és kezdeményezések – 20 program/kezdeményezés
- Civil szervezetek nemzeti szintű programjai és kezdeményezései – 14 program/kezdeményezés
- Nemzetközi szintű programok és kezdeményezések – 12 program/kezdeményezés
- Nemzetközi szintű szervezetek által működtetett, nemzeti szintű intézményi programok és kezdeményezések – 7 program/kezdeményezés

Több olyan vállalkozónőket támogató program és kezdeményezés is létezik, amely több partnerországban zajlik:

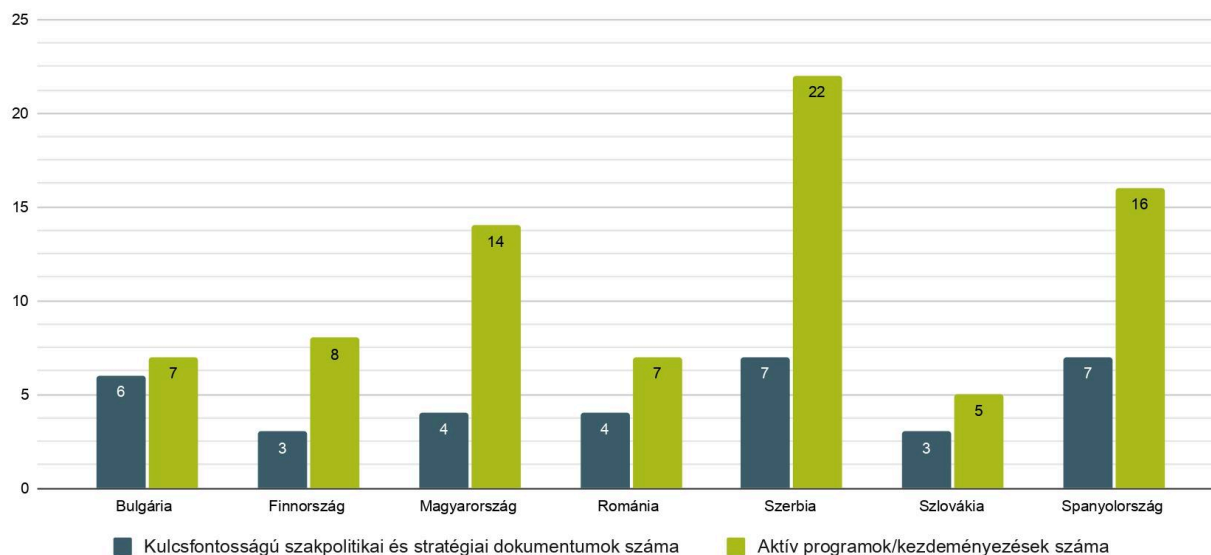
- WE.Circular (Interreg Duna Régió) – transznacionális/nemzetközi projekt; megvalósítás: Bulgária, Szerbia, Szlovákia.
- Empowering Women in Agri-food (EWA) – nemzetközi program; megvalósítás: Bulgária, Románia, Spanyolország.
- Visa She's Next Grant Programme – nemzetközi program; megvalósítás: Bulgária, Szlovákia.
- EIT Supernovas Rocket Up – nemzetközi projekt; megvalósítás: Szlovákia, Spanyolország.
- UN Women's Finance Initiative (We-Fi) – nemzetközi kezdeményezés; megvalósítás: Szerbia (kísértleti projekt), valamint további országok világszerte.
- CAPSULE (Erasmus+) – nemzetközi kezdeményezés; megvalósítás: Románia (EU-szintű kezdeményezés részeként; más országok nincsenek részletezve).
- WomenINvestEU – az Európai Bizottság (InvestEU tanácsadási ág) kezdeményezése, amely nemekre érzékeny befektetők pán-európai hálózatát építi a vállalkozó nők által vezetett vállalkozások finanszírozásának növelésére; EU-szintű, transznacionális platform.
- ESIL – Next Gen of Angels – EU-finanszírozású (EIC/EISMEA) program (2024–2026), amely a fiatalabb, nemek szerint sokszínű üzleti angyal-generáció erősítését célozza; az egész EU-t lefedi, különös figyelemmel hat „mérsékelt innovátor” országra (Bulgária, Horvátország, Csehország, Magyarország, Lengyelország, Románia).
- HER FUND – Horizon Europe projekt (2024–2026), amely nemekre érzékeny befektetők pán-európai hálózatát hozza létre a vállalkozó nők által vezetett startupok támogatására; 7 ország 9 partnerének részvételével, transznacionális szinten.
- Women TechEU – az Európai Innovációs Ökoszisztémák (Horizon Europe) programja, amely coachingot, mentorálást és 75 000 eurós támogatást nyújt a vállalkozó nők által vezetett deep-tech startupoknak; EU- és társult országok szintjén.
- EPIC X – Horizon Europe projekt (FSTP-n keresztüli gyorsítás) a vállalkozó nők által vezetett deep-tech startupok megerősítésére; összesen 1,2 millió eurós támogatás 20 vállalkozásnak, 16 európai országban, transznacionálisan.
- EmpoWomen – Horizon Europe program (2024–2025), amely a nők alulreprzentáltságát kezeli a deep-tech szektorban; nyílt felhívásokkal 25 női startup kiválasztása, mentorálás és vissza nem térítendő támogatás biztosítása (45 000 euró/startup).

- GENDEX – Gender & Diversity Index – EIC-finanszírozású projekt, amely Európa első nemi és sokszínűségi indexét dolgozza ki; adatgyűjtés az egész EU-ban (valamint az Egyesült Királyságban) szakpolitikai és befektetői döntéstámogatás céljából.
- Gender Gap in Investments – Az Európai Parlament pilotprojektje (az EISMEA valósítja meg), amely a nők által vezetett vállalkozások és alapok befektetési különbségeit elemzi. A projekt átfogó tanulmányt és 10 helyi eseményt tartalmaz (2024. szeptember – 2025. november között) különböző európai országokban. EU-szinten működik, és 10 kísérleti országban gyűjt össze stakeholder-visszajelzéseket a nemi befektetési szakadék azonosítása és kezelése érdekében.
- WE-Rise – EU által finanszírozott (EISMEA/EIC) gyorsító projekt, amely a zöldtechnológia, agrártechnológia és klimatechnológia területén alulreprezentált női vállalkozókat támogatja. Európa-szerte, transznacionálisan valósítják meg, különösen a feltörekvő innovációs országokra összpontosítva. A WE RISE nyílt pályázatok útján 20, női vezetésű zöldtechnológiai startupot választ ki, és finanszírozással, hálózatépítéssel, valamint határokon átnyúló támogatással segíti piaci jelenlétük megerősítését.
- Women Leadership Programme – Az Európai Innovációs Tanács/EIT kezdeményezése, amely vezetőképzést, mentorálást és hálózatépítést kínál a női innovátorok számára. Ez az EU-szintű üzleti gyorsító program (az EIC Business Acceleration Services részeként) kutató nőknek és vállalkozó nőknek biztosít fejlett menedzsmentkézségeket és példaképekhez való kapcsolódási lehetőségeket, elősegítve vezető szerepüket a deep-tech startupokban.
- Open Horizons – Horizon Europe projekt (2024–2026), amely női vezetésű deep-tech és digitális startupokat kapcsol össze nagyvállalatokkal. EU-szintű gyorsító pályázatokat futtat: három nyílt felhívás keretében 39 női vezetésű startupot választanak ki „fizetett pilot” programra. Minden kiválasztott vállalat legfeljebb 55 000 euró összegű, tőke nélküli támogatásban részesül, valamint segítséget kap kísérleti projektek kidolgozásához a résztvevő nagyvállalatokkal, elősegítve a vállalat–startup együttműködést és a növekedési lehetőségeket.
- EIT Food – Supernovas – Az EIT Közösség Supernovas programjának (EIT Manufacturing és Urban Mobility együttműködésével) része, amely a női vállalkozók támogatását szolgálja. Ez egy 2022–2024 közötti, európai szintű kezdeményezés, amelynek célja a nők jelenlétének növelése az innovációs ökoszisztémában. A Rocket Up gyorsítóprogramhoz és különböző hálózatépítő eseményekhez kapcsolódó tevékenységekkel segíti a női vezetésű

agrár-élelmiszeripari startupokat az új piacokra való belépésben, valamint a női befektetők bekapcsolódását az ökoszisztémába.

- Enterprise Europe Network (EEN) – EU-szintű üzleti támogató hálózat, amely speciális szolgáltatásokat nyújt a női vállalkozók számára. A Női Vállalkozói Csoportján (WEG) keresztül az EEN útmutatást, eszközöket és nemzetközi kapcsolatépítést kínál a nők által vezetett kkv-knak. Ez a transznacionális kezdeményezés összekapcsolja Európa női vállalkozóit partnerekkel, innovációs szolgáltatásokkal és EU-s finanszírozási lehetőségekkel.
- EIB (Európai Beruházási Bank) – Az EU hosszú távú finanszírozási intézménye, amely nemzetközi/európai szinten működik. Támogatja az EU szakpolitikáit, köztük a nemek közötti egyenlőséget, projektek finanszírozásával és a pénzügyi hozzáférés javítására vonatkozó tanácsadással. Például az EIB Csoport társalapítója volt az InvestEU Gender Finance Lab nevű tanácsadási programnak, amelyet 2025-ben indítottak el a kereskedelmi bankok támogatására, hogy javítsák a női tulajdonú/vezetésű kkv-knak nyújtott hitelezést egész Európában.

A feltérképezett kulcsfontosságú szakpolitikai és stratégiai dokumentumok, valamint az aktív programok/kezdeményezések teljes számának áttekintése az 1. ábrán található.

1. ÁBRA: POLITIKAI ÉS PROGRAMTÁMOGATÁS A NŐK SZÁMÁRA A RE-FEM ORSZÁGOKBAN
(FORRÁS: SZERZŐK, AZ ELEMZÉSBEN BEMUTATOTT PROJEKT PARTNEREINEK ADATAI ALAPJÁN)

Összességében, a bevált gyakorlatok példái és a jelenlegi intézményi támogatás alapján megállapítható, hogy a vállalkozó nők minden országban hasonló igényeket és elvárásokat fogalmaznak meg.

A vállalkozó nők általános igényei: hozzáférés a finanszírozáshoz, hálózatépítés és egymástól való tanulás, digitalizáció, munka–magánélet egyensúlya, valamint képzés és folyamatos tanulás.

A vállalkozó nők általános elvárásai az üzleti növekedéssel kapcsolatban: pénzügyi növekedés, piaci terjeszkedés, innovációs kapacitás, fenntarthatóságra való orientáció, hosszú távú támogatás.

Hasonlóságok az országok között

- Szakpolitikák és programok: minden ország nyújt valamilyen formájú vállalkozói támogatást, de kevés az olyan szakpolitika, amely kifejezetten a vállalkozó nőket célozza meg.
- Finanszírozás: a finanszírozáshoz való hozzáférés (támogatások, hitelek, befektetések) mindenhol komoly kihívást jelent.
- Digitalizáció: általános igény a digitális és STEM-készségekre, beleértve a mesterséges intelligenciát és az e-kereskedelmet.
- Mentorálás és hálózatok: a mentorálást és a szakmai kapcsolatépítést minden országban kulcsfontosságúnak tekintik.
- Munka–magánélet egyensúlya: az üzleti/munka és a magánélet összehangolása mindenhol visszatérő probléma, különösen a gyermekgondozás és a rugalmas munkavégzés tekintetében.

Országok közötti különbségek

- Szakpolitikai befolyás: bár új nemzeti szakpolitikai dokumentumok nem születtek, Magyarország, Románia és Szerbia erős potenciált mutattak a jövőbeni reformokra. Szlovákiában már korábban is létezett nemi egyenlőségi stratégia.
- Digitális integráció: Spanyolország, Finnország és Szerbia élen jár a mesterséges intelligencia nők által vezetett vállalkozásokba való integrálásában; Bulgária és Románia még a kezdeti szakaszban van.
- Földrajzi fókusz: Finnország és Spanyolország a vidéki nőkre összpontosított, míg Szerbia és Magyarország inkább a városi vállalkozói kezdeményezéseket részesítette előnyben.
- Támogatásokhoz való hozzáférés: Magyarországon és Spanyolországban strukturáltabb pénzügyi rendszerek állnak rendelkezésre; Szerbia, Románia és Bulgária a meglévő támogatási intézkedések láthatóságával és ismertségével küzd.
- Munka–magánélet egyensúlyának támogatása: Szlovákia és Finnország formális nemi egyenlőségi stratégiával rendelkezik; más országok inkább informális közösségi támogatásra támaszkodnak.

Szakpolitikai ajánlások

A RE-FEM partnerek által kidolgozott politikai ajánlások, amelyek Bulgáriából, Finnországból, Magyarországról, Romániából, Szerbiából, Szlovákiából és Spanyolországból tükrözik egyrészt a nemzeti sajátosságokat, másrészt azokat az átfogó témákat, amelyeket az interjúk, a World Café beszélgetések és a kutatási eredmények elemzése során azonosítottunk.

A beazonosított szakpolitikák összehasonlító elemzése kettős célt szolgál:

- Egyrészt lehetővé teszi a visszatérő, országhatárokon átívelő témák azonosítását,
- Másrészt képet ad azokról az innovatív vagy kontextus-specifikus megoldásokról, amelyek más környezetben is adaptálhatók vagy megismételhetők.

Az összefoglaló szakpolitikai ajánlásokat tartalmazó táblázat (16. táblázat az eredeti angol dokumentumban) minden sora az egyes országok ajánlásait csoportosítja szélesebb tematikus klaszterek mentén, mint például: finanszírozáshoz való hozzáférés, készségfejlesztés, nemek közötti egyenlőség, vidéki integráció és digitalizáció. Ezeket egy második oszlop egészíti ki, amely az egyes ajánlások célját vagy várható hatását mutatja be – legyen szó a strukturális akadályok lebontásáról, az erőforrásokhoz való hozzáférés bővítéséről vagy a vállalkozónők hosszú távú rezilienciájának erősítéséről.

Az ajánlások összehasonlító elemzése hangsúlyozza, hogy a kontextusbeli különbségek ellenére a partnerek körében egyre erősebben megjelenik annak felismerése, hogy rendszerszintű változásra van szükség a vállalkozónők előtt álló strukturális és kulturális kihívások kezeléséhez. Tematikusan a legtöbb ajánlás több kulcsfontosságú csoportba sorolható, amelyek nemcsak ismétlődnek az országok között, hanem azt is jelzik, hogy a szakpolitikai összehangolás és a közös fellépés regionális vagy EU-s szinten lehet a leghatékonyabb.

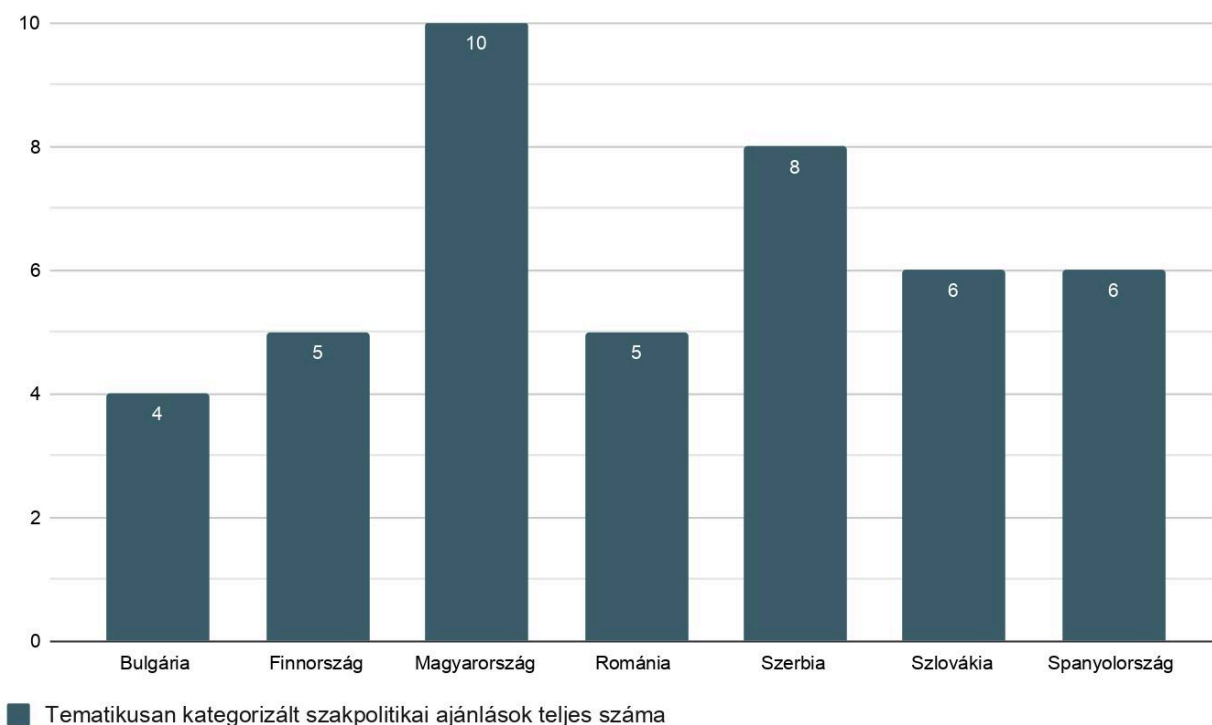
Tematikus következtetések

A nemzeti kontextusok és kiindulási helyzetek jelentősen eltérnek egymástól. Finnország és Spanyolország fejlettebb vállalkozói ökoszisztémával rendelkezik, míg más országokban még mindig a támogatási struktúrák konszolidációja folyik. E különbségek ellenére a RE-FEM projekt eredményei erős közeledést mutatnak mind a nők által tapasztalt kihívások, mind az azok kezeléséhez szükséges válaszok típusai tekintetében.

Valamennyi országban továbbra is strukturális problémák akadályozzák a nők teljes körű részvételét a vállalkozói tevékenységben. Ezek közé tartozik a nemekre érzékeny pénzügyi eszközökhöz való korlátozott hozzáférés, a célzott képzési és mentorálási lehetőségek hiánya, az önfoglalkoztató nők számára nem megfelelő társadalombiztosítási keretek, valamint az intézményi együttműködés gyengesége. Kulturális akadályok is

fennmaradnak, úgymint a tartós sztereotípiák, a női képviselés hiánya és a női vállalkozói potenciál alulértékelése, szintén mélyen gyökereznek.

A 2. ábra áttekintést ad a minden országban megjelenő tematikus csoportokról – például a finanszírozáshoz való hozzáférésről, a készségfejlesztésről, a nemek közötti egyenlőségről, a vidéki térségek bevonásáról és a digitalizációról.

2. ÁBRA: A VILÁGKÁVÉZÓ RENDEZVÉNYEKEN TEMATIKUSAN KATEGORIZÁLT POLITIKAI AJÁNLÁSOK ÖSSZESEN SZÁMA
(FORRÁS: SZERZŐK, AZ ELEMZÉSBEN BEMUTATOTT PROJEKT PARTNEREK ADATAI ALAPJÁN)

Összességében az összehasonlítás eredménye rávilágít arra, hogy bár a nemzeti kontextusok eltérnek, a partnerek körében széles körű egyetértés van abban, hogy rendszerszintű változásra van szükség a női vállalkozókat érintő strukturális és kulturális kihívások kezelésére. A diagram nemcsak a visszatérő politikai témákat emeli ki, hanem rámutat a regionális vagy uniós szintű összehangolás és közös fellépés lehetőségeire is, ahol az együttműködésen alapuló megközelítések a legjelentősebb hatást érhetnék el.

A RE-FEM projekt további jelentős területeket azonosított be, amelyek összehangolt támogatást igényelnek: a reziliencia, innováció és egyenlő esélyek területén belül. Több ország esetében, a World Cafe eseményen résztvevő szakértők hangsúlyozták a

kibontakozó bevált gyakorlatokat, a kísérleti kezdeményezéseket, valamint a növekvő politikai szándékot a női vállalkozók támogatási környezetének javítására.

Szakpolitikai ajánlások megfogalmazása

Az ajánlások tematikus elemzése alapján egy összesített, prioritásokat megfogalmazó keretrendszer került kidolgozásra a döntéshozók, program menedzserek és támogatók számára, amely a 'Szakpolitikai összefoglaló' dokumentum 14. táblázatában kerül bemutatásra.

- 1. Finanszírozáshoz való hozzáférés** - A finanszírozáshoz való korlátozott hozzáférés továbbra is jelentős akadályt jelent a vállalkozó nők számára, amit a kockázatkerülő banki gyakorlat, a fedezet hiánya és a bonyolult eljárások még tovább nehezíthetnek. Bulgáriában, Romániában és Szerbiában hiányoznak a mikrofinanszírozási lehetőségek és az állami támogatások; Magyarországon és Szlovákiában pedig alternatív finanszírozási modellekre (pl. közösségi finanszírozás, üzleti angyal befektetők) van szükség. Sürgető feladat az eljárások egyszerűsítése, a finanszírozási formák diverzifikálása és nemekre érzékeny támogatási rendszerek bevezetése.
- 2. Digitalizáció és technológiai befogadás** - A digitális készségek és az infrastruktúra fejlesztése kulcsfontosságúak, ugyanakkor sok nő – különösen a vidéki vagy hátrányos helyzetű térségekben – nem rendelkezik megfelelő hozzáféréssel és önbizalommal. Míg Finnország és Spanyolország előrehaladást mutat, más országokban inkluzív digitális képzésekre, emberközpontú platformokra és a vállalkozó nők igényeire szabott mesterséges intelligencia alapú eszközökre van szükség.
- 3. Vállalkozói oktatás, képzés és mentorálás** - A rövid távú, általános képzések nem elegendők. A projekt országok a hosszú távú, reziliens formátumok kialakítását sürgetik, amelyek beépülnek a nemzeti oktatási és élethosszig tartó tanulási rendszerekbe. Elérhető mentorok, egymástól való tanulás, informális módszertanon alapuló oktatás és helyi nagyköveti programok inspirálhatják és támogathatják a vállalkozónők fejlődését.
- 4. Munka-magánélet egyensúlya és gondozási infrastruktúra** - Az elégtelen gyermekellátást támogató rendszer, a nem eléggé rugalmas munkarendek és a gyenge szociális védőháló a nőket informális vagy részmunkaidős foglalkoztatás

felé terelik, ami korlátozza a vállalkozások növekedési lehetőségeit. Elengedhetetlen a vállalkozásokért felelős politika és a gondozási infrastruktúra szorosabb integrációja.

- 5. Láthatóság, képviselet és nemi sztereotípiák** - A tartósan fennálló káros nemi sztereotípiák korlátozzák a vállalkozó nők a vezetői és a gyorsan növekvő szektorokban. Kampányokra és vezetői fejlesztési programokra van szükség, Magyarországról és Spanyolországból is láthatunk erre jó példákat, a láthatóság növelése és a kulturális változás előmozdítása érdekében.
- 6. Inkluzív szakpolitika-alkotás és intézményi koordináció** - Az egyes szakpolitikák gyakran széttagoltak, nincsenek összehangolva kellő mértékben. Szükség van tárcaközi munkacsoportok, hatékonyabb kormányzási mechanizmusok, valamint a vállalkozónők bevonására a rájuk vonatkozó szakpolitikák megalkotására, valamint a szakpolitikák, programok hatásvizsgálatára. A közbeszerzésekben is javasolt ösztönzőket bevezetni a vállalkozó nők számára, amely tovább erősíthetik az általuk vezetett vállalkozások támogatását.
- 7. Vidéki nők támogatása** - A vidéki nők által vezetett vállalkozások méginkább küzdenek az elszigeteltséggel, digitális szakadékkal, hagyományos nemi szerepekkel és alacsony láthatósággal. A helyi igényekre választ adó támogatások, mobil szolgáltatások, a közösségi innovációs központok és a fiskális ösztönzők megerősítése kulcsfontosságúak, összhangban az EU kohéziós és vidékfejlesztési célkitűzéseivel.
- 8. Adathozzáférés, nyomon követés és értékelés** - A következetes, nemek szerint bontott adatok felvételének hiánya akadályozza a szakpolitikák hatékonyságának és hatásának mérését. Az adatgyűjtés, a nyomon követés és a hatásvizsgálatok megerősítése minden területen átfogó prioritás.

A RE-FEM projekt rámutat arra, hogy a túlságosan széttagolt vagy az egyéni igényeket nem figyelembe vevő szakpolitikák nem képesek megfelelően kezelni a vállalkozónők előtt álló akadályok kihívások leküzdését. Ennek fényében, a projekt a következőket sürgeti:

- Rendszerszintű megközelítéseket, amelyek összehangolják az oktatási, pénzügyi, nemi esélyegyenlőségi és innovációs szakpolitikákat;

- Interszekcionális szakpolitikai megközelítések alkalmazását amelyek felismerik az idősebb korosztályba tartozó nők, a migránsok, a roma nők, a gondozási feladatokat ellátók, a vidéken élők és más, különösen sérülékeny női csoportok sajátos szükségleteit;
- Az egyes szakpolitikai tárcák összehangolását, amely a női vállalkozókat és a támogató szervezeteket a szakpolitika-alkotás minden szakaszába bevonja;
- Valamint világos és mérhető vállalásokat az egyenlőség és inklúzió előmozdítására a vállalkozói ökoszisztéma egészében.

**Co-funded by
the European Union**

Weboldal:

www.refem.eu

Email:

hetfa_re-fem@hetfa.eu

Facebook:

www.facebook.com/REFEM0

LinkedIn:

**[https://www.linkedin.com/company/r
e-fem/](https://www.linkedin.com/company/re-fem/)**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are, however, those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.